

หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 12
Principles of Kalayanamit Dharma 7 of private school teachers under the
Office of Education Region 12

นิตยา อาหาญยิ่ง

Nittaya Arthanying

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐปณฺโญ

Phramaha Phisit Visitthapanyo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus

อัษฎานิษฐ์ โคตรชัย

Ausadanit Kotchai

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Sripatum

University

Email: Nittayaarthanying@gmail.com

Received: 27 August 2023; Revised: 26 December 2023; Accepted: 26 December 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 12 ครูต้องเข้าใจการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ครูต้องเป็นได้หลายบทบาท ครูเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด ครูต้องมีความเป็นกัลยาณมิตรกับนักเรียน **ปิโย** ครูจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ครูต้องเป็นแม่พิมพ์ต้นแบบแก่นักเรียน รู้จักการสงเคราะห์ อนุเคราะห์ **คุรุ** มีความรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอน **ภาวนีโย** ครูคือบัณฑิต เป็นที่ยกย่อง ครูต้องเป็นนักผสมผสานสามารถผสมผสานการสอนให้เข้าสู่ชีวิตจริงของนักเรียน **วัตตา** ครูปฏิบัติหน้าที่ของครูให้สมบูรณ์ที่สุด **วจนักขโม** ครูพร้อมที่รับฟังให้คำปรึกษา ชักถามจากนักเรียน **คัมภีร์ญจะ** **กะถัง** **กัตตา** ครูสามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อน ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น **โน** **จัญฐานเน** **นิโยชะเย** ครูไม่แนะนำหรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย ครูเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่าง เป็นบุคคลที่สังคมยกย่องเลื่อมใส ครูต้องเป็นคนที่บริสุทธิ์ด้วย กาย วาจา ใจ อยู่ทุกขณะ ครูนอกเหนือจากการให้ความรู้ทางวิชาการแล้ว ครูจะต้องชี้แนะฝึกอบรม สั่งสอน ให้นักเรียนมีความสามารถในการประกอบอาชีพ

หน้าที่ของครูที่ขาดไม่ได้ 1) หมั่นอบรมเด็กอยู่เสมอ 2) ตั้งใจสอน รักการสอน 3) ค้นคว้าเพิ่มเติมหาความรู้ใหม่ๆ มาสอน 4) เตรียมการสอน และทำบันทึกการสอน 5) หมั่นวัดผลและติดตามผลการเรียน 6) ช่วยให้คำแนะนำแก่นักเรียนด้วยความเต็มใจ 7) สอนให้นักเรียนเป็นคนดี และมีระเบียบวินัย 8) ทำบัญชีเรียกชื่อและสมุดประจำชั้น 9) ทำระเบียบและสมุดรายงานนักเรียน

คำสำคัญ: หลักกัลยาณมิตรธรรม 7, โรงเรียนเอกชน, สำนักงานศึกษาธิการ ภาค 12

Abstract

This academic article aims to study the 7 Kalayanamitdhamma Principles of private school teachers under the Office of Education Region 12. Teachers must understand learning management design. Teachers must be able to play many roles. Teachers are the people closest to students. Teachers must have good friendship with students. Piyo, teachers must have good human relations. Teachers must be role models for students. Know how to help, help, help, Guru, have responsibility for training, Bhavaniyo, teachers are wise, they are honored. The teacher must be an integrative person who can integrate teaching into the real life of the students. Inquire from the students, the Ranja Kathang Gatta scriptures. Teachers can explain complicated matters. To make it easier to understand, No Chatthane Niyochaye, teachers do not advise or persuade them to go in a bad way. Teachers are leaders and role models. He is a respected person in society. A teacher must be a person who is pure in body, speech and mind at every moment. Teachers must guide, train, teach students to have the ability to make a career.

The indispensable role of a teacher 1. Keep training children always. 2. Focus on teaching, love teaching. 3. Research more, find new knowledge to teach. 4. Prepare to teach. and make teaching notes 5. Always measure results and follow up on learning results. 6. Give advice to students willingly. 7. Teach students to be good people. and discipline 8. Make a name list and class book 9. Make regulations and student report books.

Keywords: The Seven Principles of Kalayanamit Dharma, private school, the Office of Education Region 12

บทนำ

ครูต้องเข้าใจการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ครูต้องเป็นได้หลายบทบาท เป็นทั้งช่างศิลป์เต็มแต้มแต่งสีสันให้กับนักเรียน ครูต้องเป็นวิศวกร ออกแบบการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ครูออกแบบกิจกรรมห้องเรียนมีชีวิต นักเรียนรู้อย่างมีความสุข นอกจากนั้นครูยังต้องบ่มเพาะลักษณะนิสัยของนักเรียนให้เป็นบุคคลที่ควรแก่การพัฒนา คือพัฒนาความประพฤติให้เป็นคนดี และครูนั้นต้องมีความเป็นกัลยาณมิตรกับนักเรียน รู้จักการสงเคราะห์ อนุเคราะห์นักเรียนตามฐานานุรูป ครูต้องเป็นนักผสมผสานสามารถผสมผสานการสอนให้เข้าสู่ชีวิตจริงของนักเรียน ครูต้องปรับเปลี่ยน จะนั่งนิ่งไม่ได้ ครูต้องเปลี่ยนตนเองให้เข้ากับนักเรียนในทุกสถานการณ์ ครูเป็นกัลยาณมิตร เป็นมิตรแท้ที่ดีเพื่อนร่วมงาน พร้อมทั้งจะช่วยเหลือนักเรียนโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน เป็นมิตรที่หวังดีมีสิ่งดี ๆ ให้กันด้วยความจริงใจถือเป็นคุณสมบัติของกัลยาณมิตร ซึ่งเรียกว่า หลักกัลยาณมิตร 7 (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ประกอบด้วย

1. **ปิโย** ครูจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ครูต้องเป็นแม่พิมพ์ต้นแบบแก่นักเรียนและลูกศิษย์
2. **ครู** ความน่าเคารพ ครูมีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ ทำให้รู้สึกอบอุ่น เป็นที่พึ่งได้ปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องชอบธรรม ความรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอน

3. ภาวนีโย ครูคือบัณฑิต เป็นที่ยกย่อง ครูจะต้องเรียนอยู่ตลอดเวลา มีความรู้จริง ครูเป็นผู้ทรงภูมิ ปัญญาแท้จริง ครูเป็นผู้ฝึกฝนปรับปรุงตนอยู่เสมอ เป็นที่น่ายกย่องควรเอาอย่าง ทำให้ศิษย์เอ๋ยอ้างและรำลึกถึงด้วยความซาบซึ้ง

4. รัตนา ครูจะต้องรู้จักพูดให้ได้ผล ครูรู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไรคอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่นักเรียน

5. วจนักษโม ครูจะต้องมีความอดทนต่อถ้อยคำจากนักเรียน หรือ พร้อมที่รับฟังคำปรึกษา ชักถาม แม้จุกจิกตลอดจนคำล่วงเกินและคำตักเตือนวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ จากผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน อดทนฟังได้ ไม่เบื่อหน่าย ไม่เสียอารมณ์ตอนปฏิบัติหน้าที่นอกราชการ

6. คัมภีร์รัฐจะ เกธัง กัตตา ครูสามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อน ให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป เป็นคุณสมบัติ ของกัลยาณมิตรอย่างดีเลิศ ความเป็นผู้กระทำได้จริงในสิ่งที่สอนแก่ผู้อื่น หรือได้บรรลุสำเร็จนั้นๆ ด้วยตนเองแล้วจึงสอนเรื่องนั้นแก่ผู้อื่น

7. โน จัญญานะ นิโยชะเย ครูไม่แนะนำหรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย ครูเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างของสังคม เป็นบุคคลที่สังคมยกย่องเลื่อมใส ครูจึงต้องเป็นคนที่มีบริสุทธิ์ด้วย กาย วาจา ใจ เป็นครูอยู่ทุกขณะ ทุกหนแห่ง จงช่วยกันทำความดีให้นักเรียนเห็น เป็นเยี่ยงอย่าง เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์เคร่งครัดเพื่อศิษย์จะได้มีความเชื่อถือศรัทธาและปฏิบัติตามด้วยความรัก

ครูที่ดีปฏิบัติตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ย่อมจะมีคุณอนันต์แก่นักเรียน แต่หากว่าครูชวักก็ย่อมมีโทษมหันต์ นอกเหนือจากการให้ความรู้ทางวิชาการแล้ว การชักนำฝึกอบรมให้มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของครูให้ศิษย์มีแนวทางการปฏิบัติตนและหลักการดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้องชอบธรรม ทั้งนี้ครูเองก็ต้องปรับปรุงตนเองในทุกๆ ด้าน ความเป็นเลิศทั้งวิชาการและตั้งมั่นคุณธรรมและจริยธรรม ครูนั้นต้องดำรงตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์ อย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน ลูกศิษย์ สังคมและประเทศชาติ ครูผู้สอนยังต้องแสดงพฤติกรรมที่ชัดเจน ให้เห็นว่าเป็นผู้มีทักษะ ความสามารถ และสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนตามองค์ประกอบ ของหลักกัลยาณมิตรอีกด้วย เช่น ต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถรู้แจ้งเห็นจริงตามหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนามีความรัก ศรัทธา เชื่อมมั่นต่อพระรัตนตรัย อันส่งผลให้เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ตามพระธรรมวินัย มีจิตใจดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เสียสละ อดทน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน สามารถที่จะชี้แนะ ชักชวน และจูงใจ ให้นักเรียน เห็นความสำคัญ ของการศึกษาปัจจุบันและปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอน ทำให้นักเรียนเกิดศรัทธา นับถือ เชื่อถือ ยินดีที่ปฏิบัติตาม นอกจากนั้น ยังแสดงออกถึงการมีความรัก ศรัทธา ยึดมั่นในหลักคำสอน มีปฏิภาณศัลยาจารวัตรนำเลื่อมใส ศรัทธาของนักเรียน

ความสำคัญของคุณธรรมสำหรับพัฒนาของครูโรงเรียนเอกชนฯ

ความสำคัญของการพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องระบบหลักสูตร การจัดการ เรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล สามารถบรรลุเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรที่กำหนด ให้เป็นไปตามบริบททั้งสภาพภูมิศาสตร์ และศักยภาพของผู้เรียนเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะในการทำงาน พัฒนาครูให้มีศักยภาพในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับการพัฒนาผู้เรียนในบริบทที่ประสบอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ และมีการนำไปใช้อย่างจริงจัง

เนื่องจากมนุษย์ไม่ได้อยู่ตามลำพัง ภายใต้โลกมนุษย์นี้มีสิ่งที่เป็นฐานรองรับได้แก่สังขาร หรือธรรมที่เป็นหลักการของธรรมชาติที่เป็นไปตามเหตุปัจจัย เป็นไปตามหลักถูกต้องดีงาม ธรรมหรือความจริงของกฎธรรมชาตินี้ครอบคลุม และครอบครองธรรมชาติทั้งหลายไว้ทั้งหมด โลกมนุษย์ตั้งอยู่บนฐานของความเป็นจริงของธรรม ซึ่งสำคัญกว่าความสัมพันธ์ในหมู่มนุษย์ มนุษย์จึงไม่ควรดำเนินชีวิตให้เป็นการกระทบกระเทือนหรือทำลายธรรม แต่ควรดำเนินชีวิตเพื่อให้สอดคล้องกับตัวธรรม โลกมนุษย์จึงจะเป็นไปได้ด้วยดี มนุษย์ไม่ใช่มีหน้าที่เพียงแต่จะรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับมนุษย์ ด้วยหลักความเมตตากรุณา และมฤตดา เท่านั้น แต่จะต้องมีหน้าที่รักษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับกฎธรรมชาติด้วย ดังนั้น ต้องมีหลักอุเบกขาเข้ามาเป็นฐานรองรับความสัมพันธ์นั้น สังคมจึงจะเกิดสันติสุขอย่างแท้จริง (สุวัฒน์ จันทระจำนง, 2540)

กัลยาณมิตรที่มีองค์คุณคือพรหมวิหารนี้จึงมีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการทรงไว้ซึ่งความถูกต้องชอบธรรม อันเป็นแบบอย่างแห่งบริหารชีวิตที่พึงประสงค์ มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา โดยมุ่งหวังให้ครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 12 เป็นอีกหนึ่งกลไกสำหรับให้หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ได้ใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการศึกษาในระดับภาคและจังหวัด สามารถที่จะนำไปสู่การปฏิบัติงานในการกิจให้เกิดประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ รวมทั้งใช้ประโยชน์ ในด้านการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบต่อไป

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2546) กล่าวถึงการพัฒนาคูไว้ ใน หนังสือธรรมานุญชีวิตว่า คนที่เป็นนักเรียนนักศึกษา หรือนักค้นคว้าก็ตาม ควรควรประพฤติปฏิบัติดังต่อไปนี้

ก) รู้จักหลักบุพพภาคของการศึกษา รู้จักองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ 2

ประการ ดังนี้ 1) องค์ประกอบภายนอกที่ดี ได้แก่ มีกัลยาณมิตร หมายถึง รู้จักหาผู้แนะนำสั่งสอน ที่ปรึกษา เพื่อน หนังสือ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่ดีทั่วไป ที่ดี ที่เกื้อกูลซึ่งจะชักจูงหรือกระตุ้นให้เกิดปัญญาได้ด้วยการฟัง การสนทนา ปรึกษา ชักถามการอ่าน การค้นคว้าตลอดการเลือกใช้สื่อมวลชนที่เป็นประโยชน์ และ 2) องค์ประกอบภายในที่ดี ได้แก่ โยนิโสมนสิการ หมายถึง การใช้ความคิดที่ถูกต้อง วิธี รู้จักคิดหรือคิดเป็น มองสิ่งทั้งหลายรอบ ๆ ตัวด้วยการคิดพิจารณาสืบหาเหตุผล แยกแยะสิ่งนั้นๆ ออกให้เห็นสภาวะแห่งปัจจัย จนเข้าถึงความจริง และแก้ประโยชน์ให้เกิดขึ้นได้

ข) มีหลักประกันของชีวิตที่พัฒนา เมื่อรู้หลักบุพพภาคของการศึกษาทั้งสองอย่างแล้วนำมาปฏิบัติในชีวิตจริง พร้อมกับสร้างคุณสมบัติอื่นอีก 5 ประการให้มีในตัวตน รวมเป็นองค์ 7 เรียกว่า แสงเงินแสงทองของชีวิตที่ดีงาม หรือรุ่งอรุณของการศึกษา ที่พระพุทธเจ้าเปรียบว่าเป็นบุพนิมิตแห่ง แสงอาทิตย์อุทัย เพราะเป็นคุณสมบัติต้นท่อนที่เป็นหลักประกันว่า จะ พัฒนาสู่ความดีงามและความสำเร็จที่สูงประเสริฐอย่างแน่นอนดังต่อไปนี้ 1) แสงแห่ง ปัญญาและแบบอย่างที่ดี 2) มีวินัยเป็นฐานของการพัฒนาชีวิต 3) มีจิตใจใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์ 4) มุ่งมั่น ฝึกตนเต็มสุดภาวะที่ความเป็นคนจะให้ถึงได้ 5) ถ้อยดีหลักปัจจัยมองอะไร ๆ ตามเหตุและผล 6) ตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท และ 7) ฉลาดคิดแยกคายให้ได้ประโยชน์และความจริง

คำว่าครูนั้นมีความสำคัญอย่างมาก เพราะครูเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนเป็นผู้บอกทางเดิน และแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ครูคนแรกของเราคือพ่อแม่ ซึ่งเป็นบูรพาจารย์ ถ้าในโลกนี้ไม่มีครูคนนี้ คนเราไม่มีทางรอดอยู่ได้ ซึ่งครูไม่ใช่เพียงแต่สอนหนังสือเท่านั้น แต่ยังสอนจริยธรรมให้ศิษย์เป็นคนดี ซึ่งมีภาระหนักมาก ฉะนั้น ครูจึงมีความสำคัญอย่างมาก เพราะอนาคตของชาติอยู่ในมือครู งานของครู คือ การปั้นคนดีมี ศีลธรรม ดังนั้น เราได้ฝากความหวังเกี่ยวกับอนาคตของชาติไว้ในมือครู (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตฺโต), 2540)

นักวิชาการได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 12 มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้ ประการแรก ครูเป็นผู้ที่ถ่ายทอดสรรพวิทยาความรู้ไม่จำกัดแก่นักเรียนอย่างไม่มีปิดบัง ทุกที่ทุกเมื่อ ครูต้องเต็มไปด้วยความรู้ทั้งทางวิชาการและทางวิชาการใช้ชีวิต และรู้จัก ขวนขวายหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่ทันสมัยสะสมความรู้อยู่เสมอ และครูที่ดีจะต้องไม่ปิดบังความรู้ ควรมีจิตและวิญญาณของความเป็นครู ประการที่สอง ครูเป็นผู้เติมเต็ม การที่ครูจะเป็นผู้เติมเต็มความรู้ที่นักเรียนไม่เข้าใจหรือสงสัย ให้มีความกระจ่างแจ้ง ชัดเจน ประดุจจุมมือไปดู เพื่อให้นักเรียนได้เติมเต็มความรู้

บทบาทของครูตามหลักกัลยาณมิตร

ครู มีฐานะเป็นปูชนียบุคคล ซึ่งนักเรียนทั้งหลายและคนทั่วไปให้ความเคารพยกย่องครู เพราะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนซึ่งเป็นสมาชิกในสังคม ช่วยพัฒนาขัดเกลาคนให้มีความรู้ บทบาทของครูนั้นมีหน้าที่สั่งสอนให้วิชาความรู้ต่อเด็กเรียน ควรใช้สมมามาจาในการสอนนักเรียนด้วยความเมตตา และปรารถนาดี นุ่มนวลชวนฟัง พร้อมทั้งจะให้ความรู้อันก่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียน

บทบาทของครู สั่งสอนแนะนำหรือป้องกัน เพื่อให้ลูกศิษย์ไปสู่ความสำเร็จเหมือนบรมครูของโลก พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงสั่งสอนทั้งเทวดาและมนุษย์เพื่อให้พ้นจากอบาย หรือชี้แนวทางแห่งบรมสุข คือพระนิพพานเพราะฉะนั้นสังคมปัจจุบันครูมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการจัดการศึกษาแก่ลูกนักเรียนเพื่อให้มีความรู้ความสามารถที่จะดำรงชีวิตในสังคมแข่งขันทุก ๆ ด้าน ครูอยู่ในฐานะผู้ให้มากกว่าที่จะเป็นผู้รับมาทุกยุคทุกสมัย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สมดังพุทธศาสนสุภาษิตที่ มาจากสุตตันตปิฎกอังคตตรนิกาย ปัญจกนิบาตว่า “ทพมานโน ปิโย โหติ ผู้ให้ย่อมเป็นที่ รัก”

ครูเป็นผู้นำอันประเสริฐ เป็นผู้นำวิญญาณของสัตว์โลก ไปสู่จุดหมายที่พึงปรารถนา ครูเป็นสถาบันใหญ่ที่ครองโลกและคุ้มครองโลกเช่นเดียวกับศาสนา เป็นผู้เปิดประตูให้สัตว์ออกจากคอกอวิชชา เป็นที่เคารพสักการะของมนุษย์เป็นผู้ปั้นโลกให้งดงาม ให้สงบ สุขและมีค่า (พุทธทาสภิกขุ, 2521) ครูคือผู้กุมความตายของชาติบ้านเมือง และโลกเอาไว้ ครู คือ พระซึ่งแปลว่า ประเสริฐ ไม่ใช่ลูกจ้าง ผู้ใดเป็นครูก็นับได้ว่ามีหลักประกันอันมั่นคง งานที่ครูทำอยู่เป็นงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เป็นที่มีเกียรติยิ่ง ชีวิตของครูจึงเป็นงานที่มีราคาสูงเหนือกว่าบุคคล ประเภทอื่นทั้งหมด (ปัญญานันทภิกขุ, 2523) ความมีกัลยาณมิตร คือ มีผู้แนะนำสั่งสอน ที่ปรึกษาเพื่อนที่คบหา และบุคคลผู้แวดล้อมที่ดี, ความรู้จักเลือกเสวนาบุคคล หรือเข้าร่วมหมู่กับท่านผู้ทรงคุณ ปัญญา มีความสามารถ ซึ่งจะช่วยแวดล้อม สนับสนุนชักจูง ชี้ช่องทาง เป็นแบบอย่าง ตลอดจนเป็นเครื่องอุดหนุนเกื้อกูลแก่กัน ให้ดำเนินก้าวหน้าไปด้วยดีในการศึกษาอบรมการครองชีวิต การประกอบกิจการ และธรรมปฏิบัติ, สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี) ข้อนี้เป็นองค์ประกอบภายนอก (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2532)

ผู้เป็นกัลยาณมิตร คือ บุคคลที่สมบูรณ์ด้วยศรัทธา ด้วยศีล ด้วยสตะ ด้วยจาคะ ด้วย วิริยะ ด้วยสติ สมาธิและสมบูรณ์ด้วย ปัญญา ดังนี้

1) ศรัทธาสมบัติ ย่อมเชื่อมั่นต่อการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เชื่อมั่นต่อกรรมและผลแห่งกรรมด้วย ศรัทธาสมบัติ ไม่ยอมปล่อยวางการแสวงประโยชน์แก่สรรพสัตว์ทั้งหลายอันเป็นเหตุแห่ง สัมมาสัมโพธิญาณ ด้วยศรัทธาสมบัตินั้น

2) ย่อมเป็นที่รัก เป็นที่เคารพ เป็นที่น่าสรรเสริญ เป็นผู้ทักท้วงตักเตือนโทษว่ากล่าว เป็นผู้อดกลั้นต่อถ้อยคำของสัตว์ทั้งหลายได้ ด้วยศีลสมบัติ

3) เป็นผู้สามารถชี้แจงถ้อยคำอันลุ่มลึก ซึ่งประกอบด้วยสัจธรรม และปฏิจจสมุปบาทธรรม เป็นต้น ด้วยสุตสมบัติ

4) เป็นผู้มักน้อย สันโดษ ชอบสงัด ไม่คลุกคลีกับหมู่คณะด้วยจาคสมบัติ

5) เป็นผู้เพียรพยายามในการปฏิบัติทั้งที่เป็นประโยชน์ตน ประโยชน์ผู้อื่นด้วยวิริยสมบัติ

6) เป็นผู้มีสติตั้งมั่นในทางดีด้วยสติสมบัติ

7) เป็นผู้มิจิตไม่คิดฟุ้งมีจิตมั่งคั่งแข็งแกร่งด้วยสมาธิสมบัติ

8) รู้แจ้งชัดไม่วิปริตผิดเพี้ยนด้วยปัญญาสมบัติ (สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), 2546)

จึงพอสรุปได้ว่า กัลยาณมิตรที่สามารถอธิบายเรื่องราวที่ลึกซึ้งได้ จึงต้องเป็นผู้มีความเข้าใจในสิ่งที่ได้ฟังอย่างรวดเร็ว มีความทรงจำดี มีความสามารถในการตีความได้ถูกต้องลึกซึ้งชัดเจน และน้อมนำสิ่งนั้นมาปฏิบัติอย่างถูกต้อง พร้อมกับให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นด้วยถ้อยคำที่เหมาะสมไพเราะสุภาพ ชัดเจน มีเทคนิคในการโน้มน้าวใจเป็นเหตุให้ผู้อื่นเห็นด้วย และนำไปปฏิบัติตาม

จากการที่ได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำราทางวิชาการทำให้เกิดมุมมองที่หลากหลาย ของกัลยาณมิตร มีประเด็นดังนี้ กัลยาณมิตรโดยยึดหลักของประโยชน์ ยึดหลักของการแนะนำพร่ำสอน ยึดหลักของการทำงานร่วมกัน และยึดหลักของการเป็นผู้สม่ำเสมอความเสมอต้นเสมอปลาย ผู้ที่เป็นกัลยาณมิตรนั้นต้องมีพฤติกรรมที่ดีอย่างสม่ำเสมอหรือมีความเสมอต้นเสมอปลาย จนทำให้บุคคลทั้งหลายมีความ มั่นใจว่า ผู้ที่มาเป็นกัลยาณมิตรให้นั้นน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ ความเป็นกัลยาณมิตรของครู ช่วยสร้างสรรค์บรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียน ครูที่ประสบผลสำเร็จในการสอนมีพื้นฐานแห่งวัตรปฏิบัติที่เป็นกัลยาณมิตรต่อผู้เรียน

หน้าที่และความรับผิดชอบของครู

หน้าที่ของครูที่ขาดไม่ได้อีกอย่างหนึ่ง ได้แก่ 1) หมั่นอบรมเด็กอยู่เสมอ 2) ตั้งใจสอน รักการสอน 3) ค้นคว้าเพิ่มเติมหาความรู้ใหม่ๆ มาสอน 4) เตรียมการสอน และทำบันทึกการสอน 5) หมั่นวัดผลและติดตามผลการเรียน 6) ช่วยให้คำแนะนำแก่นักเรียนด้วยความเต็มใจ 7) สอนให้นักเรียนเป็นคนดี และมีระเบียบวินัย 8) ทำบัญชีเรียกชื่อและสมุดประจำชั้น 9) ทำระเบียบและสมุดรายงานนักเรียน ครูยังเป็นบุคคลสำคัญกับชีวิตของเราอีกท่านหนึ่ง เพราะท่านสอนเราตั้งแต่ ให้อ่านออกเสียงร่วมกันเป็นหมู่คณะ ให้อ่านออกเสียง รักษาเนื้อรักษาตัว ให้พ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ ตลอดจนสอนให้อ่านออกเสียงทำมาหากิน ตลอดจนการป้องกันจากสิ่งที่ไม่ดีงานอันขัดต่อศีลธรรม เพื่อความเจริญรุ่งเรืองแก่ศิษย์ สิ่งที่คุณครูปฏิบัติต่อศิษย์ (พระมหาอภิพงศ์ ภูริขุฑมโน พร้อมคณะ, 2565)

1. แนะนำ สั่งสอนศิษย์ให้ตั้งอยู่บนคุณงามความดี ให้มีศีลธรรม ผูกอบรมให้เป็นคนดี

2. สอนสรรพวิชาให้เข้าใจแจ่มแจ้ง

3. สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิงไม่ปิดบังอำพราง

4. ส่งเสริมยกย่องความดีงามความดีและความสามารถของศิษย์ให้ปรากฏแก่เพื่อนฝูง

5. สร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทิศ หรือเกาะป้องกันสิ่งที่ไม่ดีงามที่จะมาทำลาย

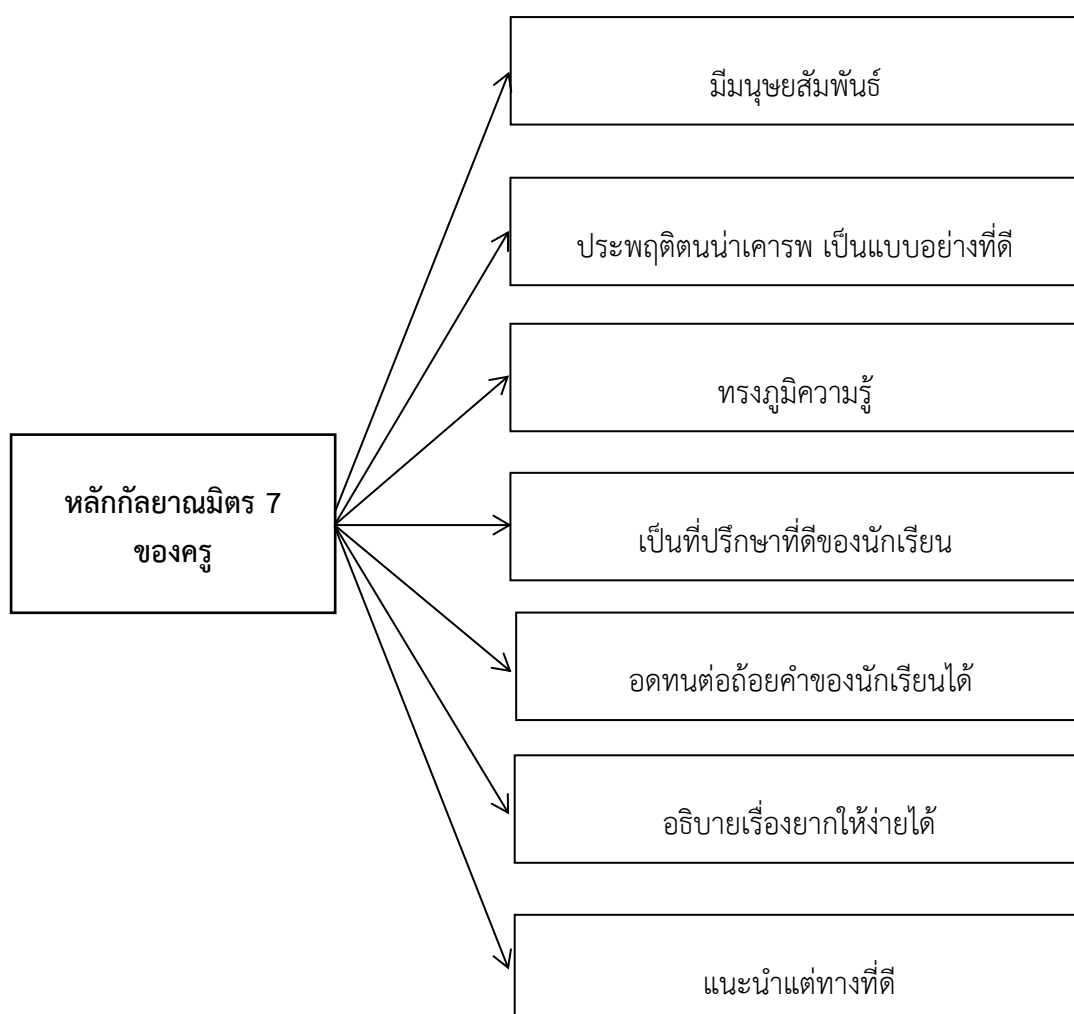
ศิษย์ คือ สอนฝึกศิษย์ให้ใช้วิชาเลี้ยงชีพได้จริงและรู้จักดำรงตนด้วยดี ที่จะเป็นประกันให้ดำเนินชีวิตดีงามโดยสวัสดิ์ มีความสุขความเจริญ

6. ครูจะต้องหมั่นศึกษาค้นคว้าวิจัยหรือการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ

7 หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 12

ครู ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่สำคัญในการประสาธน์วิชาความรู้ อบรมสั่งสอน ให้นักเรียนมีความสามารถในการประกอบอาชีพ ต้องยกย่องท่านเป็นผู้ควรแก่การกราบไหว้ ควรศึกษาความรู้จากท่านด้วยความเคารพ ระลึกคุณ เยี่ยมเยียนตามเหมาะสมและมีความสำคัญแก่ศิษย์เป็นอย่างมากในด้านการถ่ายทอดสรรพวิชา ความรู้ต่าง ๆ ครูกับนักเรียนนับว่าเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกันมากที่สุด จนกระทั่งในอดีตยกย่องให้ครูเป็น บิดาคนที่สองของศิษย์ ผู้ปกครองเมื่อส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียนก็ฝากความหวังไว้กับครู กล่าวคือ มอบภาระต่าง ๆ ในการอบรมดูแล ลูกหลานของตนให้แก่ครู ดังนั้น ครูจึงควรปฏิบัติหน้าที่ของครูให้สมบูรณ์ที่สุด และควรสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและศิษย์ให้แน่นแฟ้น ให้ศิษย์มีความรู้สึกฝงใจตลอดไป ครู ผู้ที่มีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียน เป็นผู้นำทางสติปัญญาทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ครูยังเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรม คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ตั้งใจความของพระบาลีว่า "บุคคลผู้สมบูรณ์ด้วยศีล สมาธิ ปัญญา บุคคลอย่างนี้ ควรสักการะเคารพ ควรเสวนาคบหา เพราะจะช่วยให้เราบำเพ็ญศีล สมาธิ ปัญญา ที่ยังไม่บริสุทธ์ให้บริสุทธ์ หรือจะช่วยให้ช่วยประคับประคองศีล สมาธิ ปัญญา ที่บริสุทธ์แล้วไว้ได้ ดังนั้น บุคคลผู้เคารพอย่างเช่นพระพุทธเจ้า เป็นต้น (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

องค์ความรู้ใหม่

แผนภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 12

สรุป

ครูต้องเข้าใจการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นได้หลายบทบาท เป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด ความเป็นกัลยาณมิตรกับนักเรียน องค์ประกอบของกัลยาณมิตร 7 ได้แก่ 1) **ปิโย** มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นแม่พิมพ์ต้นแบบแก่นักเรียน รู้จักการสงเคราะห์ อนุเคราะห์ 2) **ครุ** มีความรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอน 3) **ภาวนีโย** เป็นที่ยกย่อง 4) **วัตตา** กล่าวกล่าวตักเตือนผู้เรียน 5) **วณักขโม** รับฟังคำของผู้เรียนได้ 6) **คัมภีรญจะ** **กะถัง** **กัตตา** สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจได้ง่าย 7) **โน จัฏฐาเน** **นิโยชะเย** ไม่แนะนำหรือชักจูงในทางเสื่อมเสีย

ครูเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่าง เป็นบุคคลที่สังคมยกย่องเลื่อมใส เป็นคนที่บริสุทธิ์ด้วยกาย วาจา ใจ นอกเหนือจากการให้ความรู้ทางวิชาการแล้วครูจะต้องชี้นำฝึกอบรม สั่งสอน ให้นักเรียนมีความสามารถในการประกอบอาชีพ หน้าที่ของครูที่ขาดไม่ได้คือ 1) หมั่นอบรมเด็กอยู่เสมอ 2) ตั้งใจสอน รักการสอน 3) คำนึงว่าเพิ่มเติมหาความรู้ใหม่ๆ มาสอน 4) เตรียมการสอน และทำบันทึกการสอน 5) หมั่นวัดผลและติดตามผลการเรียน 6) ช่วยให้คำแนะนำแก่นักเรียนด้วยความเต็มใจ 7) สอนให้นักเรียนเป็นคนดี และมีระเบียบวินัย 8) ทำบัญชีเรียกชื่อและสมุดประจำชั้น 9) ทำระเบียบและสมุดรายงานนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธอาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร). (2546). แปลและเรียบเรียง. คัมภีร์วิสุทธิมรรค. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: บริษัทประยูรวงศ์ พรินต์ติ้ง จำกัด.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). 2532. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. (2521). การศึกษาคืออะไร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ปัญญานันทภิกขุ. (2523). วิญญานของความเป็นครู. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2546). ธรรมานุญชีวิต. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต). ครูที่ดีต้องมีธรรมะ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอภิพงศ์ ภูริวัฑฒโน และคณะ. (2565). บทบาทครูในศตวรรษที่ 21 ในฐานะบุพการีของศิษย์. วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์. 7(3), 49-64.
- สุวัฒน์ จันทรจำนง. (2540). ความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับปรัชญา และศาสนา. กรุงเทพมหานคร :สุภาพใจ.